

МИХАИЛ САДОВЯНУ
ЧИРАКУВАНЕ В ЕДИН СТАР
ЗАНАЯТ

Превод от румънски: Веселина Георгиева, 1980

chitanka.info

Това се случи на 27 март 1894 г., на третия ден след Благовещение. Успях да установя датата с помощта на историческите методи, които всъщност са много прости. Денят, за който говоря, има особено голямо значение за мен, защото едно момченце, чието име е и мое име, излизаше за пръв път с пушка из лъките край река Сирет. Изглежда, че съм бил самият аз, но без съмнение съвсем друг. Някогашното момче отдавна вече го няма. Пазя запечатан в себе си като в албум само образа му. От многото качества на онова момче в мен остана непокътнат най-вече инстинктът, който го тласкаше несъзнателно навън от душното градче, към пролетната светлина над полето и към лъките край Сирет. И споменът за тези мигове на тайнственост и на чиракуване в тоя тъй стар занаят е също толкова важен и необикновен, както коя да е от човешките постъпки. Ще изчезне и той както всичко друго. Следователно той е исторически факт само благодарение на голямото ми самомнение и желание да го наложа на вниманието ви. Това е само един любопитен поглед към света на отколешните хора, живели преди няколко десетки години или векове, защото датата, която установих, всъщност няма никакво значение.

Момченцето носеше пушка на рамо и ловджийска чанта на кръста, така както беше видяло, че правят старите ловци. Вървеше чевръсто, отправило поглед към проблясващата вода и към горичката край Сирет. Слънцето блестеше в очите му и сгръваше душата му. Тази радост от светлината и простора се примесваше с неясното решение да преследва и застрелва отдалече дивите животни, които бягат от човека. Неговото въображение градеше какви ли не ловни сцени, които за миг го правеха щастлив.

Вървя известно време край железопътната линия под телеграфните жици, в които леко свистеше вятърът. После тръгна по брега на дълбок канал, в дъното на които сред ледени парчета течеше разпенената вода на една рекичка. Очите му съсредоточено гледаха храстите край Сирет, които се открояваха с приятния си кафяв цвят, забулени в прозрачни пари. Това беше приказно красив бряг, където кракът му още не бе стъпвал. Оттам много често към покрайнините на града идваха брадати ловци и разправяха за лисици и вълци, за зайци и видри, за бекаси и патици. Оттам пристигаха през летните вечери цигани рибари с въдици на рамо, с малко риба, но с ненакърнен

спомен за големия сом, който хванали някога под върбите, в едно скрито място, което само те знаели.

Извън тези представи и отзвучи, примесени с младежка радост, в душата му нямаше нищо друго. Всички връзки със света бяха изчезнали. Учебниците, учителите и нечистият кипеж на провинциалното градче бяха потънали в мрак, както играчките в своите кутии. От дълбочината на подсъзнанието му се надигаше към повърхността непрестанен трепет. Цялото му същество беше свободно и внимателно. Внимателно по ловджийски, въпреки че тази експедиция му беше първа, въпреки че очите му никога не бяха виждали жив дивеч.

Както вървеше по канала, вдясно от него се простираше мочурливото поле, размразено и покрито с вода. По леко набръчканата повърхност на това блато, на разстояние петстотин крачки към железопътния кантон, се тъмнееха патици, които плуваха и пляскаха с криле под слънчевите лъчи. Момчето се спря с разтуптяно сърце. Кога са долетели патиците в блатото? Когато тръгна по канала, не се виждаха. А може да са домашни патици. Ще видим.

Свали пушката от гърба си, вдигна предпазителя и без колебание сви надясно и нагази в блатото срещу патиците. Сигурен беше в дългите до колене ботуши, които бяха добре намазани. Затова остана учуден, когато усети между пръстите и по ходилата си леденостудената вода. „Трябваше да ги намажа по-добре“ — измърмори той, загледан напрегнато и сериозно към патиците. И пристъпи напред, помирил се с положението и с водата.

Патиците се движеха плавно и безгрижно по бистрата и студена вода. После се наредиха една след друга и обърнаха клюновете си към човека, обут в лед, който идеше към тях.

Приеха го на известно разстояние, което обаче винаги е по-голямо, отколкото обсегът на пушечния изстрел. Това нещо момчето не знаеше. То се развълнува и загледа с широко отворени очи как те се издигат с крякане, как описват дъга към края на блатото, как се спускат пак към него, после отминават и кацат до канала, на мястото, където беше почувствувало първата тръпка от водата. Отново тръгна срещу тях, нагазило до колене. В него трепна луда радост, че най-после е срещнало мечтания дивеч. Патиците отново се изкачиха по невидима стълба към небето. И отново се спуснаха към блатото. Завиха надясно,

като че ли искаха да разберат с кого имат работа. Завиха и наляво. Техният трепкащ полет се мярна бързо по повърхността на водата. После се вдигнаха към небето и потънаха в мъглите на лъката край Сирет. Очите на момченцето останаха учудено приковани натам, докато изведнъж откряха под небето цели ята дивеч. Проследи наклонения им към горичката полет. Към тези големи ята се присъединиха и патиците. Там бяха чудните им скривалища, открити от ловците, към които тръгна и той в тази пролетна утрин. Там трябваше да стигне колкото се може по-скоро.

Твърде късно забеляза шума, който издаваше водата в ботушите му, когато стъпваше. За миг си помисли, че трябва да спре, за да разреши този проблем. Може би щеше да бъде по-добре да ходи бос и да сложи ботушите в чантата. Но нямаше нито минута за губене и ускори крачките.

Първата експедиция му показва, че откритите места не са подходящи за лов на блатен дивеч. Следователно малките горички с потайни места и гъсталаци от ракета са необходими, за да можеш да застреляш патица. За да бъдеш ловец, трябва да знаеш подобни неща. Ала е необходимо да свикнеш и с водата в ботушите.

От канала се стрелна с крякане и плясък на криле чифт едри патици. Минаха пред него на един хвърлей. Обаче пушката му беше на гърба и със спуснати петлета. Свали я и я подържа празна с изострено внимание. Но в канала кацна само една двойка патици.

Ето ги обширните лъки край Сирет и пълноводните притоци с локви във всички вдлъбнатини на земята и сред храстите. Ето и първото ято патици, които крякаха из въздуха. Една калугерица литна от тресавището, бавно размаха криле и изграчи продължително. Каква ли беше тази птица, която летеше така плавно и така високо? Малко ято сиви патици се стрелна край върбите, спря се изведнъж и кацна в блатото.

Той тръгна развълнуван натам. Промуши се под старите, едва напъпили върби и с мъка си проби път из гъстите шумаци и сухи къпинени пръчки. Задъхан, едва съзря блатото през плетеницата на гъсталака. Наблизо по повърхността се чернееха неспокойни патици. Но го усетиха и излетяха с остър крясък и проблясващи криле. Когато стигна до пустия бряг, той беше сам и видя в бистрото блато ъгловатото си и променено лице.

Дишаше тежко като след мъчително налягане. Ударите на сърцето му се успокоиха едновременно с водата. В синкавото огледало застана неподвижен строгият му и тъжен образ като на прадедите му, които са му предали този дълбок трепет. Като него и те са чакали в миналото, в неизмеримото време, по бреговете на друго блато. Като тях и той не мислеше за нищо. Само гледаше внимателно и очакваше с широко отворени очи.

Тихо вървеше по брега на блатото. Търсеше с очи други ракитови гъсталаци, с други проблясващи като огледала мочурища. Изведнъж зад един завой видя пълноводния Сирет, който течеше самотен. Полетът на дивите птици се наклони към него; те също принадлежаха на самотата. Всичко беше ново и чисто под теменужното небе. Прясно нанесената тиня още не беше нагазена от краката на хората, нито от техните опитомени животни. Водите приличаха на небето и в техните дълбочини се белееха облаци. Из въздуха и по водата преминаваха волно чуждоземни птици. И не оставяха следи. Лисиците, язовците и зайците от дъбравата ги гледаха с неподвижни очи и разбираха, че те са довели пролетта. Новите блата, образувани от разтопените снегове, старите ръкави на Сирет, поляните и тополовите горички нямаха за него никакво име, защото сега ги виждаше за пръв път. И наистина всичко в този земен кът беше различно, никога не е било така и никога няма да бъде. Един неповторим изглед, един преходен миг. И момченцето започна чиракуването си с едно непознато душевно състояние, с едно чувство, каквото не беше изпитвало досега и което щеше да остане в него като кристален спомен.

И все пак той не беше единственият човек сред лъките, горичките и водите. Вдясно се понесе чукането на кълвач по старата върба. Два диви гълъба излетяха с плясък на криле откъм края на пътеката, а под техния изплашен полет се зададоха срещу него двама ловци с пушки в ръка. На островърхите си шапки носеха сини пера. И макар че бяха по-възрастни от него, все още бяха млади, без мустаци. И двамата бяха мургави и с черни смели погледи.

Чиракът се почувствува засрамен и малък пред тези без съмнение отдавнашни ловци с опит и с много жертви, отменати на рабоша. Неговата книга на подвизите беше бяла и той се надяваше едва днес да сложи в нея някакъв знак. Сам разбираше, че от такива

приятели има какво да научи. Началото на деня му доказва, че дивечът е хитър и победа над него може да се спечели само с ловкост.

Спря се и почака. Почувствува се щастлив, когато видя, че непознатите му се усмихват и гласовете им, когато го поздравиха, прозвучаха приятно. Единият от тях, по-възрастният, носеше окачена на чантата една патица. Спря се и застана така, че да се вижда уловът.

— Едра патица — каза чиракът сериозно като голям познавач.

— Да — отвърна с известно безразличие ловецът. — Застрелях я в полет. В горичката падна още една, но не можахме да я намерим. Ти нищо ли не си ударил?

— Току-що дойдох — побърза да отговори чиракът. После, без колебание, веднага добави: — Този път още нищо не съм ударил.

— И ние друг път сме били по късметлии — приключи вторият началото на разговора.

Този, който носеше патицата, се наричаше Алеку. По-малкият — Кока. Синове били на един чифликчия от околността. В къщи си имали и кучета и били стари ловци. Пушките им, които чиракът бързо разгледа с възхищение, били неотдавна донесени от Англия и стреляли превъзходно. Хубаво било да имаш добра пушка, въпреки че това нямало голямо значение. Окото било всичко и сигурността на ръката.

— И най-вече не трябва да се вълнуваш... — допълни Алеку. — Ти вълнуваш ли се?

— Никога не се вълнувам... — заяви чиракът и сам се учуди на отговора си.

— Сега как ще постъпим? — попита Кока. — Може би ще е добре да дебнем на две различни места. Ако дойдат патиците тук и стреляме, ще отидат другаде.

— Мисля, че предложението е добро... — съгласи се чиракът и си отбеляза на ум първата точка от ловджийската стратегия.

— Ще направим и това — намеси се Алеку като най-възрастен, — но преди това не би било зле да претърсим и другите блата.

— Ала не трябва да ни видят и усетят — забеляза чиракът, размърда пръстите в ботушите си и ги усети мокри и топлички. Първите ловджийски патила лежаха в него като в гроб.

Решиха да претърсват мочурищата, разбира се, много внимателно и много предпазливо. Преди да тръгнат, Алеку извади цигари. Чиркът взе една. Взе я като стар пушач, макар че никога не бе

слагал тютюн в устата си. Замаян, с натезала изведнъж глава, той изслуша с неподправено възхищение ловджийските приключения на двамата братя. Те били най-вече ловци на зайци и пьдпъдъци, но обичали да излизат и за патици. Красив и интересен бил и ловът на бекаси.

— Ние имаме много добро куче за бекаси — обясни Алеку. — Ти каква порода имаш? Нашето е сетер.

— И моето е сетер — отговори чиракът с непреодолимо желание да има и той такова куче.

— Много бекаси ли си ударил?

Леко намръщен, чиракът се замисли и преброи на ум.

— Аз — продължи по-големият от братята — не мога да кажа, че съм убил много. В най-щастливия ден ми се е случвало да ударя шест чифта...

Момчето му се възхищаваше, без да подозре дори и за миг, че другарите му могат да бъдат в същото положение, в което беше и той. Сдържан и сериозен по отношение на природата и лова, той изглеждаше страшен за двамата разпалени и приказливи младежи.

Минаха през безименните блата и горички; със затрогващо внимание се промъкнаха към игривите ята патици. Нямаше никакво съмнение, че и другите двама бяха на лов за първи път. Патиците размътваха блатото и се стрелкаха като черни мълнии по небето. Бяха много и от всички видове. Шарените се смесваха със сивите, дребните чекръкчийки с патета и всички крякаха, съскаха и грачеха на различни гласове, а полетът им над Сирет от блато на блато напомняше лека, неуморна игра, срещу която напразно гърмяха на няколко пъти английските пушки на двамата братя. Чиракът броеше грешките им с прикрита радост. Имаше и той право да стреля напразно поне толкова пъти, колкото и те.

Най-после се опряха и тримата с еднаква гордост и самоувереност на брега на Сирет, на един от старите ръкави, чиито води бяха нараснали, и Алеку продължи да разказва пред новодошлия забележителните си подвизи. Ставаше дума за други животни и за дивеч, който чиракът познаваше само по име. Както и при разказа за бекасите, той се държеше сдържано и предпазливо, като отговаряше само толкова, колкото беше необходимо, за да запази достойнството си. И докато пушеше втората цигара, страстно желяеше чудотворния

изстрел, който щеше да го избави изведнъж, и то завинаги от жалкото положение.

Силните желания много често завършват с неочакван резултат. Както стояха под върбите, в едно вдлъбнато място на брега, над тях като вихрушка премина ято патици и кацна върху слънчевото петно на реката. Чиракът наведе пушката си и гръмна. Блатото отново тласна патиците към небето, но две останаха да пърхат на кипящата повърхност.

Погледна ги учудено и с боязлива радост. „Ще останат в дълбокото и далеч“ — отбеляза Кока не без злоба. Чиракът го погледна със сериозността на прадедите си и без да се двоуми, с бързи движения изу ботушите, съблече се и влезе в блатото; прегърна ледената вода и заплува с резки движения към патиците. Хвана ги с лявата ръка; после се обърна и понесе трофеите си към брега със стиснати зъби и строг поглед.

Двамата братя го следяха с уважение и съмнение.

Навярно имаха работа с необикновено същество. Като се мъчеше да сдържи тракането на зъбите си, чиракът със същата бързина нахлузи дрехите и ботушите си и грижливо окачи двете убити патици на чантата си. Патиците бяха бели с черни петна, с кръстосани пера по върховете на крилата. У него липсваше чувството на милост, както и у първите в света ловци.

След като намести чантата на бедрото си, вдигна поглед към летящите патици и видя черните буреносни облаци, струпани на запад. „Оттам ще дойде бурята“ — предрече по-големият от братята. Далечен гръм избоботи в небесната шир. Човешко жилище не се срещаше из блатистите пущинаци край Сирет; пещерите по брега отдавна бяха разядени и сринати от водите; така че те бяха сами сред пороищата и блатата и заплашени от тъмнеещия запад. Разделиха се набързо, като си обещаха неопределено да се срещнат отново, и момченцето тръгна бегом към къщите на хората, здраво стиснало в ръце първите жертви на свободата си. Облаците на запад растяха и се издигаха към зенита на небесния свод. Скоро закриха слънцето. С първата светкавица и гръм от планините се спусна пролетна буря. Първо дойде с вихрушки от прах, после шурнаха води и притиснаха простора върху земята. Освежен и зачервен от изкърпването с живата вода на пущинаците, чиракът вече се беше завърнал при хората и търсеше сред близките си

първите жертви, на които да разкаже за най-величавия подвиг,
извършен на тоя свят.

1926 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.